

Rapport

Datum: 29 november 2007
Rapportnummer: 2007/276

Klacht

Verzoekster klaagt erover dat de burgemeester van Muiden op onjuiste gronden tot de conclusie is gekomen dat zij als lid van een stembureau op 22 november 2006 het stembureau langdurig heeft verlaten zonder dat te melden en zonder dat in haar vervanging was voorzien, en aan die conclusie heeft verbonden dat zij bij volgende verkiezingen niet meer in aanmerking komt voor benoeming als lid van een stembureau.

Beoordeling

I. Bevindingen

1. Het college van burgemeester en wethouders van Muiden informeerde verzoekster per brief van 18 oktober 2006 over haar benoeming tot lid van een stembureau voor de verkiezing voor de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal op 22 november 2006. In die brief is gewezen op een instructie voor de leden van de stembureaus op 16 november 2006 en een nog te verstrekken instructieboekje.

2. De burgemeester van Muiden deelde verzoekster per brief van 22 november 2006 (verzonden op 27 november 2006) onder meer het volgende mee:

"(De voorzitter van het stembureau) heeft mij gemeld dat u + twintig minuten het stembureau heeft verlaten. Een kortstondige afwezigheid is toegestaan, maar een langdurige afwezigheid had u moeten melden. U heeft buiten noodzaak het stembureau verlaten, zonder dat in uw vervanging is voorzien.

U heeft hiermee een overtreding gepleegd en kan hiervoor ingevolge artikel Z10 van de Kieswet worden gestraft met een geldboete van de eerste categorie (€ 225,00; zie Achtergrond onder 1.).

Ik wil het echter niet zover laten komen, maar ik heb wel besloten in de toekomst geen gebruik meer te maken van uw diensten."

3. Verzoekster schreef de burgemeester op 4 december 2006 dat zij bezwaar maakte, omdat zij niet was gehoord over de volgens haar volstrekt onjuiste bewering van de voorzitter van het stembureau. Per brief aan de burgemeester van 3 januari 2007 gaf verzoekster de gronden van haar bezwaar aan. Zo was het volgens verzoekster niet juist om haar niet de gelegenheid te geven om te reageren op de melding van de voorzitter van het stembureau. Verzoekster stelde verder, dat de voorzitter niets tegen haar gezegd had over haar afwezigheid, en daarvan evenmin melding had gemaakt in het proces-verbaal van de zitting en dat zij hem vooraf om toestemming had gevraagd. De aanleiding was de omstandigheid, dat haar zeer bejaarde moeder, begeleid door een verzorgster, wilde stemmen, maar haar stemkaart en legitimatiebewijs op haar kamer had laten liggen. Het

stembureau was gevestigd in het verzorgingscomplex waar verzoeksters moeder woont. Volgens verzoekster heeft zij de voorzitter gevraagd of zij "even" naar haar moeders kamer kon gaan om de stemkaart en het legitimatiebewijs te halen. Die stemkaart heeft verzoekster echter niet kunnen vinden. De verzorgster van verzoeksters moeder verklaarde op 6 december 2006 schriftelijk, dat verzoekster naar haar schatting vijf á tien minuten afwezig is geweest.

4. De burgemeester van Muiden deelde verzoekster per brief van 30 januari 2007 onder meer het volgende mee.

"Uw bezwaarschrift valt formeel niet onder de bezwaarschriftenregeling van de gemeente Muiden. Het betreft hier geen besluit van de gemeente Muiden, maar een mededeling aan u geen gebruik meer te maken van uw diensten zitting te nemen op een stembureau. Wij hebben geen arbeidsrechtelijke verhouding met u.

U kunt een zitting op een stembureau zien als een overeenkomst tussen u en de gemeente Muiden éénmalig gebruik te maken van uw diensten tegenover de daarvoor geldende vergoeding.

Inhoudelijk zal ik ook niet verder ingaan op de door u opgesomde argumenten in uw brief.

U heeft uw opvatting over het bewuste voorval, terwijl de voorzitter van het stembureau en het andere stembureaulid een andere interpretatie hebben.

Maandag 29 januari j.l. heb ik u in de gelegenheid gesteld uw weergave van de gebeurtenis te geven. Ook de voorzitter van het stembureau en een ander stembureaulid heb ik gehoord.

De conclusie hieruit is dat ik mijn standpunt handhaaf om geen gebruik meer te maken van uw diensten als stembureaulid."

5. In reactie op de klacht en de in verband daarmee gestelde vragen deelde het college de Nationale ombudsman onder meer het volgende mee.

a. Het besluit van de burgemeester van 22 november 2006 is gebaseerd op haar ongeoorloofde afwezigheid op het stembureau van ongeveer twintig minuten. Er is niet gekozen voor het opleggen van een strafsanctie omdat het voor verzoekster, als oud werknemster, erg hard is gevonden. Het nalatig handelen kon volgens de burgemeester echter ook niet zonder consequentie blijven. Nu verzoekster niet bleek te beschikken over de voor een lid van het stembureau gewenste kwaliteiten, is haar meegedeeld dat geen gebruik meer wordt gemaakt van haar diensten.

b. De leden van de stembureaus ontvangen ruim vóór de datum van de verkiezing de "Leidraad voor het stembureau" (zie Achtergrond onder 2.). Enkele dagen voor de

verkiezing verzorgt het hoofd Burgerzaken een voorlichtingsmiddag, waar alle aspecten van de verkiezing worden doorgenomen.

c. De leden van het stembureau dienen een rustig moment te kiezen voor een eventuele afwezigheid. Een afwezigheid van ongeveer drie minuten voor toiletbezoek of het roken van sigaret is "kortstondig".

d. Voor zover bekend hebben zich op het desbetreffende stembureau niet eerder incidenten voorgedaan.

e. De voorzitter van het stembureau heeft melding gemaakt van verzoeksters afwezigheid toen hij na afloop 's avonds, rond 21.30 uur, de bescheiden van de verkiezing op het gemeentehuis heeft afgegeven.

f. Het hoofd van het bureau verkiezingen bezoekt de stembureaus op een verkiezingsdag vijf keer. Verzoekster had hem kunnen vragen haar even te vervangen. De opkomst op het desbetreffende stembureau was vrij hoog, 89,53%, waardoor het ook uitgesloten is, dat een stembureau lid voor langere periode het stembureau verlaat. Daar komt bij dat het desbetreffende stembureau was gevestigd in een verzorgingstehuis, waar vele hoogbejaarden wonen. Dat vereist ook extra aandacht van de leden van het stembureau.

g. Aan verzoekster is geen straf opgelegd, zoals ook blijkt uit de brief van de burgemeester van 22 november 2006. Omdat verzoekster een oud-werkneemster van de gemeente is, en de burgemeester haar als zodanig niet heeft meegemaakt, leek het de burgemeester correct een gesprek aan te gaan. Ook bij het andere lid van het desbetreffende stembureau is navraag gedaan; deze bevestigde de weergave van de voorzitter van het stembureau, met de toevoeging "minstens twintig minuten".

II. Beoordeling

6. Het is van groot belang dat verkiezingen zoals die voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal eerlijk, zorgvuldig en efficiënt verlopen, omdat geen twijfel mag bestaan over de geldigheid van de verkiezingen, de positie van de politieke partijen en die van de kandidaten. Daarom, en ook omdat het kiesrecht en het kiesstelsel ingewikkeld zijn, zijn in de Kieswet soms tot in detail uitgewerkte voorschriften opgenomen.

Om een ordelijk en eerlijk verloop van de verkiezingen te waarborgen is bepaald dat op een stembureau drie personen zitting hebben, één voorzitter en twee leden, elk met zijn eigen taken. Het is aan de voorzitter om op een correcte gang van zaken toe te zien en daar zo nodig naar te handelen.

7. In artikel J12, eerste lid, van de Kieswet (zie Achtergrond, onder 1.) is bepaald dat tijdens de zitting steeds de voorzitter en twee leden van het stembureau aanwezig zijn. De aanleiding tot verzoeksters probleem is, dat zij als lid van een stembureau haar plaats een

aantal minuten heeft verlaten. Het is voldoende aannemelijk dat verzoekster dat heeft gedaan met toestemming of tenminste met medeweten van de voorzitter van het stembureau. De vraag is dan vervolgens of verzoekster inderdaad langer afwezig was dan in de situatie van dit geval nog verantwoord en nodig was.

8. Volgens verzoekster heeft zij de voorzitter gevraagd of zij "even" naar de kamer van haar hoogbejaarde moeder kon gaan, omdat op het stembureau bleek dat haar hoogbejaarde moeder haar stemkaart en legitimatiebewijs was vergeten. In het spraakgebruik wordt onder "even" in het algemeen verstaan een tijdsbestek van enkele ogenblikken of een paar minuten. Het ligt voor de hand dat de voorzitter van het stembureau dat ook zo heeft begrepen. Een afwezigheid voor "even" kan gelijk worden gesteld aan de kortstondige afwezigheid van drie minuten die de leden van een stembureau nog is toegestaan voor het roken van een sigaret of toiletbezoek. Gelet op de afgelegde verklaringen, waaronder die van verzoekster zelf, is voldoende aannemelijk dat zij meer dan drie minuten afwezig geweest. De kamer van verzoeksters moeder lag weliswaar op korte afstand van het stembureau, binnen hetzelfde gebouw, maar volgens verzoeksters heeft zij daar moeten zoeken en uiteindelijk de stemkaart niet kunnen vinden.

9. Er is niet gebleken dat de duur van verzoeksters afwezigheid vanaf haar vertrek precies is bijgehouden, waarvoor overigens op dat moment ook niet direct een reden was. De voorzitter heeft na het einde van de stemming, rond 21.30 uur, op het gemeentehuis melding gemaakt van verzoeksters afwezigheid van circa twintig minuten. Het doen van een dergelijke melding behoort tot de taak die de voorzitter ingevolge de Kieswet heeft tot handhaving van de orde en het toezien op een correct verloop van het stemmen.

Volgens verzoekster had de voorzitter haar afwezigheid ook op het stembureau ter sprake kunnen brengen, maar heeft hij dat niet gedaan. Daarvoor was na verzoeksters terugkeer echter ook geen reden meer omdat het stembureau weer volledig was bezet.

10. De verklaring van de verzorgster van verzoeksters moeder betreft geen waarneming die nog op de dag van de verkiezingen is vastgelegd, maar een schatting van verzoeksters afwezigheid van vijf á tien minuten, die pas twee weken later, op basis van een herinnering, op schrift is gesteld. Aan verklaringen met betrekking tot voorvallen die niet of minder van belang lijken op het moment dat die zich voordoen, is in het algemeen eigen, dat deze minder nauwkeurig zijn naar de mate waarin die verklaringen later worden afgelegd. Daar komt nog bij, dat de beleving van het verstrijken van de tijd van persoon tot persoon verschilt, waardoor de schatting van de tijdsduur wordt beïnvloed.

11. Het redelijkheidsvereiste houdt in, dat bestuursorganen de in het geding zijnde belangen tegen elkaar afwegen en dat de uitkomst hiervan niet onredelijk is.

In de situatie van dit geval gaat het om het algemene belang dat is gemoeid met een eerlijk en ordelijk verloop van de verkiezingen enerzijds en het belang dat verzoekster hecht aan

haar actieve betrokkenheid bij de verkiezingen als lid van een stembureau anderzijds.

12. De burgemeester van Muiden besloot om verzoekster voor volgende verkiezingen niet meer als lid van een stembureau op te roepen. Dat besluit is in de omstandigheden van dit geval al met al redelijk te achten. Voor een belangrijk evenement als een verkiezing is de inzet van vele personen nodig. Een bestuursorgaan moet erop kunnen vertrouwen dat degenen die zij uitnodigt om aan de verkiezingen mee te werken op de hoogte zijn van de regels en daarnaar weten te handelen. In de situatie van verzoekster is er geen reden om te twijfelen aan haar goede trouw en hulpvaardigheid. Als lid van een stembureau had verzoekster zich echter moeten realiseren dat zij óf in een vervanging tijdens haar afwezigheid had moeten voorzien, óf de hulp aan haar moeder overlaten aan de verzorgster die haar begeleidde.

Nu het ontbreekt aan voldoende vertrouwen in verzoeksters kwaliteiten als lid van een stembureau kon de burgemeester, mede om een risico op herhaling, hoe gering ook, uit te sluiten, beslissen om verzoekster niet meer op te roepen.

De onderzochte gedraging is behoorlijk.

13. De Nationale ombudsman overweegt met betrekking tot deze kwestie nog het volgende. De burgemeester van Muiden heeft verzoekster vrijwel direct na de verkiezingen van woensdag 22 november 2007, per brief van 27 november 2007, erover geïnformeerd dat van haar diensten geen gebruik meer zou worden gemaakt.

In een geval als dit is er geen grond voor het nemen van een besluit volgens formele procedurevoorschriften. In het maatschappelijk verkeer zijn er echter ook regels voor de onderlinge omgang waar een bestuursorgaan zich zijn relatie met de burger aan heeft te houden.

In dit geval gaat het om een burger die zich bij herhaling bereid heeft getoond om mee te werken aan een verkiezingsevenement, en ook nog een oud-medewerkster van de gemeente is. Het was wel zo elegant geweest als de burgemeester verzoekster eerst had ingelicht over het voornemen consequenties te verbinden aan haar tijdelijke afwezigheid. Ook de voorzitter van het stembureau had bijvoorbeeld na de sluiting van het stembureau verzoekster kunnen meedelen dat hij melding diende te maken van haar afwezigheid. Dat is niet gebeurd, waardoor verzoekster de mogelijkheid van een weerwoord is onthouden en daardoor onnodig afbreuk is gedaan aan de acceptatie van de beslissing van de burgemeester.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van de burgemeester van Muiden, die wordt aangemerkt als een gedraging van het college van burgemeester en wethouders van

Muiden, is niet gegrond, omdat deze gedraging niet strijdt met het redelijkheidsvereiste.

Onderzoek

Op 12 februari 2007 ontving de Nationale ombudsman een verzoekschrift van mevrouw S. te Muiderberg, met een klacht over een gedraging van het college van burgemeester en wethouders van Muiden.

In het kader van het onderzoek werd het college verzocht op de klacht te reageren en een afschrift toe te sturen van de stukken die op de klacht betrekking hebben.

Tevens werd het college een aantal specifieke vragen gesteld.

Het resultaat van het onderzoek werd als verslag van bevindingen gestuurd aan betrokkenen.

Het college van burgemeester en wethouders van Muiden berichtte dat het verslag hem geen aanleiding gaf tot het maken van opmerkingen.

De reactie van verzoekster gaf geen aanleiding het verslag te wijzigen.

Informatieoverzicht

De bevindingen van het onderzoek zijn gebaseerd op de volgende informatie:

1. De brief van 18 oktober 2006 waarmee het college verzoekster heeft geïnformeerd over haar benoeming als lid van een stembureau.
2. De brief die de burgemeester op 27 november 2006 aan verzoekster stuurde, met de mededeling dat zij niet meer als lid van een stembureau zou worden gevraagd.
3. Verzoeksters brieven aan de burgemeester van 4 december 2006 en 3 januari 2007 met betrekking tot haar bezwaar en de gronden daarvan.
4. De brief van 30 januari 2007 waarmee de burgemeester verzoekster heeft geïnformeerd over de afhandeling van haar bezwaar.
5. De reactie van het college op de klacht van 23 augustus 2007

Bevindingen

Zie onder Beoordeling.

Achtergrond

1. Kieswet (wet van 28 september 1989, gepubliceerd in het Staatsblad, nr 423)

Artikel E 4

"Burgemeester en wethouders benoemen tijdig voor elke verkiezing de leden van elk stembureau een voldoende aantal plaatsvervangende leden."

Artikel J 12

"1. Gedurende de zitting zijn steeds de voorzitter en de twee leden van het stembureau aanwezig.

2. Het stembureau bepaalt wie als tweede en derde lid van het stembureau optreden.

3. Bij ontstentenis van de voorzitter treedt het tweede lid en bij diens ontstentenis het derde lid als voorzitter op.

4. Bij ontstentenis van een lid treedt een door of vanwege burgemeester en wethouders aan te wijzen plaatsvervangend lid op.

5. Indien geen plaatsvervangend lid beschikbaar is, verzoekt de voorzitter een van de in het stemlokaal aanwezige kiezers die hij daartoe geschikt acht, als zodanig op te treden totdat dit wel het geval is.

6. Van de wisselingen in de samenstelling van het stembureau wordt in het proces-verbaal aantekening gehouden met opgave van de tijd van de vervanging."

Artikel Z 10

"De voorzitter, de leden en de opgeroepen plaatsvervangende leden van het stembureau die gedurende de zitting buiten noodzaak afwezig zijn zonder dat in vervanging is voorzien, worden gestraft met een geldboete van de eerste categorie."

2. De gemeente Muiden verstrekt aan de leden van de stembureaus de "Leidraad voor het stembureau" (Nedap/Groenendaal te Groenlo. stemmachine-editie 2005).

Deze Leidraad bevat onder meer de tekst van een aantal bepalingen in de Kieswet en het Kiesbesluit, alsmede aanwijzingen ten behoeve van de voorzitter en de leden van het stembureau.

De voorzitter is belast met de ordehandhaving en het in ontvangst nemen van de oproepingskaarten, volmachtbewijzen en kiezerspassen. De taak van het lid aan de stembureautafel is de registratie van kiezers en het lid aan de stemmachine is belast met de bediening en de goede doorstroming.